

ÖSSZEFÜGGÉSEK A SZOCIÁLIS KÉSZSÉGEK MŰKÖDÉSE ÉS A SZÜLŐI NEVELÉS HATÁSAI KÖZÖTT KISISKOLÁS KORBAN

Kasik László

Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Intézet

Számos hazai és külföldi vizsgálat szerint a nem megfelelő szociális környezet nagymértékben magyarázza az iskolai létező elengedhetetlen társas viselkedést. A kutatási adatok alapján a családi szocializációs mechanizmusok közül az egyik legmeghatározóbb a szülők nevelési stílusa, valamint azok a pszichés rendellenességek, amelyek kialakulása szoros összefüggésben áll a családi szocializációval.

A szülői túlvédés és a szorongás megjelenése kisiskolás korban tárgyú kutatás részeként megvizsgáltuk az iskolai létező elengedhetetlen szociális készségek működése és az EMBU-C (szülői túlvédés), valamint a STAI-C (vonás- és állapotszorongás) kérdőívek által vizsgált dimenziók megjelenése közötti összefüggéseket. A személyközi, az önmagával szembeni, a feladattal kapcsolatos és a környezeti viselkedést meghatározó szociális készségek fejlettségének mérésére egy 54 kijelentésből álló kérdőívet (Szociális készségek kérdőív, Zsolnai és Józsa, 2002) alkalmaztunk. A második (N=112) és negyedik (N=125) osztályos gyerekek kérdezőbiztosok segítségével önmagukat jellemezték, valamint a pedagógusok is értékelték a tanulók készségeinek működését.

Az eddig feldolgozott, önjellemzéssel kapott adatok alapján a túlvédett második (28%) és negyedik (20%) évfolyamos tanulók önmagával szembeni és feladattal kapcsolatos viselkedést meghatározó készségei egyaránt fejletlenebbek, a másik két készségcsoportnál pedig nem mutatható ki szignifikáns eltérés egyik életkorban sem. A nemek alapján sem a második, sem a negyedik osztályos túlvédett gyerekek körében nincs számottevő különbség. A túlvédő szülői háttérrel nem rendelkező lányok – mindkét életkori részmintán – a feladattal kapcsolatos és a személyközi viselkedést meghatározó szociális készségek esetében szignifikánsan magasabb átlagot értek el. A korrelációelemzés szerint mindkét életkorban csak a túlvédett gyerekekre jellemző, hogy a személyközi, az önmagával szembeni és a feladattal kapcsolatos viselkedést befolyásoló készségek működése erős negatív kapcsolatban áll a vonásszorongással ($r=0,39-0,62$), s a negyedik osztályosoknál kimutatott összefüggések jelentős hányada szignifikánsan erősebb.

Eredményeink arra hívják fel a figyelmet, hogy az intézményes nevelés hatékonyabb működése érdekében szükség van a családi nevelési zavarainak a jelenleginél differenciáltabb megismerésére. Az általunk vizsgált területek alapján a szociális készségek iskolai fejlesztésekor mindenképpen fontos a szülői túlvédés hatásainak és a szorongás mértékének figyelembe vétele.